

**Víctor
Català**

Mosaic

Intimitats

CLUB EDITOR

VOLUM CIII

Mosaïc III - Intimitats

Edició digital: setembre de 2021

© 2021, hereus de Caterina Albert

© 2021, Blanca Llum Vidal, pel pròleg

© 2021, Agnès Prats, per l'epíleg

© 2021, Club Editor 1959, S.L.U., per l'edició

Coves d'en Cimany, 2 – 08032 Barcelona

info@clubeditor.cat

www.clubeditor.cat

Dibuix de la guarda: Alejandro Dardik

Disseny de col·lecció: Àngel Uzkiàno

Correcció: Maria Callís, Maria Bohigas

ISBN: 978-84-7329-310-5

Amb el suport del Departament de Cultura
i de la Diputació de Girona

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot realitzar amb el permís dels seus titulars, a part de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a cedro si necessiteu fotocopiar-ne o escanejar-ne fragments.

Víctor Català

Mosaic III

INTIMITATS

Impressions literàries
sobre temes domèstics

Edició, pròleg i epíleg
a cura d'Agnès Prats
i Blanca Llum Vidal

CLUB EDITOR
BARCELONA

TAULA

Pròleg de Blanca Llum Vidal

Mosaïc III

Endreça

SECCIÓ PRIMERA: FÒSSILS

El primer remordiment

La primera nina

Les altres nines

El primer retrat

El primer guany

Les costelles sens ossos

En Ganassa

La Pil·la

Les primeres lletres d'amor

La primera labor

La segona labor

La primera rebel·lió

El meu marit

El drama del pati

La primera costura

El primer deport

Supervivències

SECCIÓ SEGONA: FACÈCIES I COSES

Mon niu

Ma cambra blanca

L'hort

Les teulades

La tramuntana

Impressió d'octubre

Passa la boira

Hores perdudes

Coratgia

L'antoix

Poblet

Les pintures rupestres

La basseta

La tartana

SECCIÓ TERCERA: AMICS I PARENTS

L'euga

La tortuga

La polla

L'Astadoro

Un destí tràgic

L'hoste nou

Les alegres comares

L'home que feia serenata als grills

La senyora Caterina de Don Joan

Els quatre evangelistes

Epíleg d'Agnès Prats

PRÒLEG

*El cavall més mans
ve un dia que s'encabrida
per Blanca Llum Vidal*

Als anys quaranta del segle xx es devia saber que Víctor Català no només tenia una gràcia finíssima per esquivar la censura, sinó que també la tenia per riure's d'ella amb una convicció fora mida i amb una elegància magnànima —que res no té a veure amb minimitzar la crueltat totalitària, sinó amb saber mostrar les curtedats culturals del feixisme. Derrotada l'Alemanya nazi, el franquisme va fer allò tan conegut de mirar de rentar-se la imatge i de permetre la publicació de determinats llibres escrits en català. De cop s'autoritzaven algunes obres que, segons els censors, no entraven en contradicció amb els principis del règim. Si la consigna era que aquestes obres no arribessin al públic més jove per tal de restringir l'aprenentatge de la llengua escrita, l'escletxa que es va obrir al pic del franquisme va ser la de publicar obres clàssiques.

Encara que no hi hagi beneiteria més gran que la de considerar que una obra clàssica és una mena de mòmia inofensiva, innòcua, sense capacitat d'incidir en el present ni de remoure consciència, aquesta va ser la tendència i aquesta va ser la finestra a través de la qual el 1946 es va publicar *Mosaïc* (impressions literàries sobre temes domèstics) a la Biblioteca Nova Renaixença dirigida per Rafael Dalmau i Ferreres, l'editor que, dos anys abans, enviava una carta a l'autora en què deia que tenia la intenció d'imprimir el *Mosaïc* per “veure si pot ésser la primera obra que reprengui la publicació d'obres catalanes. Això ens faria molta il·lusió i jo consideraria com un símbol que vostè fos la iniciadora d'aquesta nova fase”.¹

Enviat a la Vicesecretaría de Educación Popular F.E.T. y de las J.O.N.S. de la Delegación Nacional de Propaganda el 16 d'abril de 1946 amb nom de Catarina Albert (encara que ja feia gairebé cinquanta anys que l'autora utilitzava el de Víctor Català per tal de preservar-se i, al mateix temps, d'expressar una identitat tan polièdrica com el “Diàleg prismàtic” amb què comença *Jubileu*), els informes lectors van dictaminar la autorización del

Mosaic perquè van considerar que no ataca al dogma, a la moral ni a las instituciones del Régimen i perquè, segons ells, es tractava d'un volum en què la autora describe en unas remembranzas de su infancia el huerto y el jardín de su casa del Ampurdán; las personas de su afecto; las cosas y los animales domésticos; sus anécdotas, y todo cuanto era de su intimidad y varios cuentos, sentimentales unos y piadosos otros. Todo con una sencilles (sic) cautivadora.²

Efectivament, gran part dels textos inclosos en aquella edició del Mosaic eren exercicis brillants de memòria: s'ha de tenir una retentiva molt esmolada per recordar, als setanta-set anys, que quan només en tenies dos vas fer un niu de llana dins una cistella per abrigar un pollet que t'havia regalat la teva àvia i que havíeu tingut per casa com si d'un gos es tractés fins que, un cop morta la gallina, se'l va menjar la dona que venia a fer dissabte. Exercicis que parlaven de coses diverses i que s'incrustaven en una mateixa superfície —la del llibre-mosaic. Reflexions i records sobre la criatura que va ser, sobre la casa on va viure, sobre els objectes que l'envoltaven, sobre les persones properes i, sobretot, sobre la relació preciosa que tenia amb les bèsties.

No és debades que la tercera secció del llibre, intitulada “Amics i parents”, parla, excepte en dos casos, d'animals: “amb les bèsties m'hi unia una conformitat, una adaptabilitat sens violències ni ressaltos, enterament fraterna; una franciscana avinença, lliure de destorb, d'impediment psíquic, que pregonava el parentiu ancestral de les espècies” (“Els quatre evangelistes”). Un amor de germà, el que sentia per les bèsties, que s'acabaria traduït en un dels centres més fondos i significatius de la seva obra: el grill que es troba la Mila després que l'Ànima l'hagi violada a l'ermita; Lenín, el gos del captaire i el títol de la *nouvelle* que explica que les plantes i els animalets, com els homes, també devien tenir els seus adams i eves; les baves dels caragols de Solitud que, regalimant de les boques en rituals de pubertat casolans i ferotges, són capaces d'expressar pulsions amagades i clínicament observables; la cara pràcticament animal de la marquesa d'Artigas del “Carnaval” lèsbic de 1907 (Caires vius); la formiga grossa i negra que se li enfilava per la cama, l'insecte decapitat, d’“El primer remordiment”; les gallines que revenia la dona a qui la tramuntana

aixeca les faldilles i amb què comença *Un film* (3.000 metres), la novel·la escrita sota l'empара dels estrafets de Velázquez i separada decididament de la bellesa de la Venus de Milo; el ruquet magre i pelut del darrer conte de Jubileu i darrer text que publica l'autora, una fera que dú un pegat de merda seca a cada anca i amb què va pel món la Mònica, la parracaire, la femella prehistòrica que, tot i els esforços titànics, no aconsegueix d'impedir que la seva filla s'esventri —així com la dalla de *La infanticida* amenaçava d'esventrar la Nela a través de la vigilància del pare...

El que ja no és tan clar és que els textos que conformen aquella publicació del *Mosaic* no fossin artefactes —o diamants— que no posessin en entredit els principis del Règim i la moral del nacionalcatolicisme. Si, com diu el funcionari franquista de torn, el que hi apareixen són *remembranzas del huerto* i baixes a l'hort per veure què hi ha, de cop t'hi trobes que, entre les flors i les plantes a qui Víctor Català mai de la vida no podria fer mal —perquè destruir-les li provoca un horror natural—, hi apareix una escampadissa de magranes tan al·lucinatòria i onírica com seductora o directament sexual. Costa de no veure, en aquestes fruites vermelles que alteren i en aquestes fruites esbatanades que saben mossegar i saben riure, la imatge d'una multitud de conys o de *vaginas dentatas* que fascinen i espanten: “el magraner és un marxant de joies. Jo no he vist res tan enartador com una magrana, esberlada tota ella per folla rialla i ensenyant a tot pler sa encesa dentadura de robins. Quan aquestes rialles bojalment mudes es repeteixen ací i allà, nombroses, entre les branques sens fulles, el pensament es torba i esdevé com obsès per visions de somni fantàstic” (“L'hort”).

Aquest no és el primer cop que l'autora fa aparèixer la sexualitat femenina així d'esplendorosa, de salvatge i de lliure. Ja ho havia fet a principi de segle quan el Noucentisme esculpia dones obedients com mules de sínia i ben plantades com l'arquetip violent de la raça. En aquell ambient políticament reaccionari i culturalment conservador, Víctor Català descriu amb detall com la Carlota d'*Un film* (3.000 metres) es masturba pensant en Nonat Ventura, el lladre asexual que atrau tant dones com homes: “la noia collí aquelles peces brutes [un mocador, uns colls i uns punys del noi], les

mirà amb encantament, com si fossin meravelles, i després, tot de cop, les acostà a la seva cara, la refregà en elles, la tingué contra elles apretada estretament durant més de cinc minuts, i tot fent-ho llançava com uns xisclets ofegats... I encara no fou això sols... De repent es tirà sobre el llit d'en Nonat i començà a rebolcar-s'hi com una boja, plorant, xisclant, besant i mossegant els coixins...”

Si als anys quaranta del segle xx es devia saber que Víctor Català va aconseguir trampejar la censura escrivint el que li donava la gana sota l'etiqueta tan poc sospitosa d'impressions literàries sobre temes domèstics, avui sabem que el Mosaïc de 1946 no és només la tercera part d'una obra que també havia de contenir “Vibracions” i “Encunys” (dues parts que, com indica l'autora, en aquell moment no es van incloure per impossibilitat material de preparar el volum sencer i que nosaltres, per les diferències formals que separen els textos, publicarem en llibres separats). Gràcies a l'Arxiu de l'Escala situat a l'Alfolí de la Sal i a l'inventari sumari de textos de Víctor Català elaborat per la Biblioteca Nacional de Catalunya, avui podem afirmar que el Mosaïc de 1946 és una tercera part incompleta. Més enllà dels vint-i-quatre textos que conformen el que havíem conegut fins ara, Víctor Català va deixar disset textos manuscrits i mecanografiats per encàrrec que, tal com indica ella mateixa a la capçalera, són intimitats que molt probablement havien d'enriquir aquesta tercera part de l'obra. Tot i els epistolaris del moment, les notes disperses que fan referència al Mosaïc i els múltiples índexs que va preparar-ne l'autora, no hem arribat a saber exactament per què aquests disset textos, datats l'any 1945 la immensa majoria, han romàs inèdits fins avui.

En qualsevol cas, el volum que teniu a les mans els ofereix als lectors per primera vegada i per primera vegada sabem que l'escriptura de Víctor Català no només té a veure amb l'entremaliadura infantil —i tal vegada fundacional— de dibuixar un senyor solemne i hieràtic a la paret impecablement blanca del menjador de casa seva (“Les pintures rupestres”), cosa que va disparar la fúria d'un pare autoritari que controlava poc l'abús de poder i l'ús la força, sinó que es tracta d'una escriptura que també té a veure amb la desobediència pràcticament involuntària que va

portar a terme el dia que va anar a fer una escultura al taller del mestre Carcassó, “un bon escultor, però romàntic i dogmàtic”, que “tot ho reduïa a cànon i convenció”, “tot justament al contrari de lo que em passava a mi, que de seguida el cap i les mans se’m feien esclaus de lo que veia” perquè jo, diu, “era una ingènua realista” i perquè jo, afegeix, “ara comprenc que hauria fet un pèssim súbdit de Hitler, car l’ordeno y mando perquè sí no deia per a mi gens ni mica” (“La segona labor”).

En dic desobediència involuntària perquè el que explica Víctor Català en aquest text no és que tingués cap intenció de dur la contrària a l’eminent professor, sinó que sentia un impuls natural —i pràcticament físic— d’escapar de l’adreçador. Resulta que el senyor Carcassó va tapar els ulls amb dues boletes de fang a l’escultura que havia fet Víctor Català perquè la model que tenia era una senyora gran i perquè els vells, va dir l’home, tenen la mirada atenuada, esfumada per l’edat i no vibrant i plena de vida com la que havia fet ella. Davant d’això, Víctor Català, que no pretenia ofendre ni rebel·lar-se contra les doctes ensenyances, va continuar treballant altres parts de la cara fins que va comprendre que li seria impossible de tirar endavant mentre la “guaitessin aquells ulls sens vida i sens mirada”.

Per això va tornar a enfonsar el boixet. Per això va tornar a infondre vibració i vida en la mirada d’aquella vella que tenia al davant. Per això tal vegada en quedà “una ploma poc amiga de mesures imposades” (1918) i “en lloc d’una austeritat poc menys que religiosa, per la que tota transgressió percebuda fibla com un pecat mortal [...], una lògica inexistència de puritanismes desfiguradors” (1927). Per això aquest *Mosaic* també és una muntanya de textos sobre com es conforma la llibertat de l’artista i un fotimer de records que tal vegada expliquen l’origen del pòrtic espectacular de *Caires vius* (1907): “[D]ogma, escola, codi, conjunt de regles preestablertes dins una esfera de creació, vol dir limitació, que equival a minva, la minva a decadència i la decadència a traspàs, mort [...]. La força estriba, doncs, en l’impuls antiescolàstic, antilimitador, en l’esclat centrífug que romp les lligadures externes, en la picada del poll contra la closca que l’empresona.”

1. Carta de Rafael Dalmau a Víctor Català, datada a Barcelona el 15 de maig de 1944 i reproduïda per Irene Muñoz Pairet en el volum *Epistolari de Víctor Català II* (Girona, CCG Edicions, 2009).
2. Expedient 1.774-46, conservat a l'Archivo General de la Administración d'Alcalá de Henares.

Mosaic III
INTIMITATS

ENDREÇA

A tu, aquell de mos llegidors desconeguts que pugues devenir mon amic per la sola virtut d'aquestes ratlles; a tu, aquell d'ànima senzilla que crega en la senzillesa, l'estimi i en ella trobi el segret principi de la felicitat; a tu, aquell que no portis ni vulguis portar postissos enganxats a la humilitat que t'haja donat Déu; a tu, l'esperit elemental que sentis la grandesa immensa de les coses petites que els homes desprecien i a ella t'entreguis amb amor de nen; a tu, company, amic, germà, que no conec però que has d'existir, a tu t'endrego aquestes intimitats, també senzilles, també humils, també elementals i, per tot això, també destinades al menyspreu dels homes. Tocat de sentiment i devoció, per a tu sol les he escrites; llegeix-les poc a poc, fins a descobrir-hi aquest sentiment i encomanar-te aquesta devoció. Res més te demano.

(En mon niu d'orenetes i en el punt dolorós d'aixecar el vol per a desemparrar-lo.)

Fòssils
SECCIÓ
PRIMERA

EL PRIMER REMORDIMENT

El joc de les ànimes i ses reaccions davant els esdeveniments quotidians sovint sovint és imprevist i desconcertant. Tantost petites causes hi produeixen grans efectes, tantost responen amb fredor i indiferència a les més formidables descàrregues emotives. De primer antuvi se podria sospitar que falla, en aquells casos, el factor lògica, i que tot l'entrellat funciona a l'atzar, a la bona de Déu, com enginy governat i regit per l'absurde; tan abscondides o disfressades s'hi presenten les lleis fonamentals reguladores.

Per orientar-se en les dreceres de tan estrany fenomen, requeriria llarg temps d'estudi, considerable espai i, per damunt de tot, facultats diverses que les nostres. No tractarem, doncs, de fixar en aquestes ratlles, com nota personal íntima, uns minúsculs incidents de dit ordre.

Durant la meva infantesa i la meva joventut el lloc del jardí que coneixem per "sota l'acàcia" exercia en mi gran atracció. Aquell indret, del qual ja he parlat altres vegades, ombrívol i arrecherat, solitari la major part del dia, tenia un encís fantàstic i misteriós de grotta submarina, que convidava al repòs i a la meditació. Les branques de l'acàcia, aleshores altíssima, que havia plantat la meva mare quan tenia sis anys, abrigaven, gairebé del tot, al llorer centenari que li feia costat, i traspasant les parets de tanca, a migdia i llevant, desbordaven sobre el pati veïner i el carrer de darrera de casa, s'estenien, després, com un dens i aromós velàrium, sobre el sortidor, i, abans d'anar a reposar els extrems vibràtils en la cleda ornamental de fusta pintada de verd que tancava el petit clos, xuclaven i retenien entre l'atapeït fullatge, per destriar-los, a l'acte, en finíssim ruixat,

els fils de crestell que engegava a l'aire, amb dolcíssim parrupeig, el llarg fibló d'aram.

Al sol, la molsa, amb son aglutinant felpós, temperava, com una catifa, la cruesa i la grisor cadavèrica del pedreguet, i els aucells —pardals, cardines, verdums, rossinyols, bosquetes, reis, merlots, lluers, etc., etc.— s'hi congregaven a voladúries, a milers, i, sobretot quan trencaven les albes i a la baixa hora, és dir, quan se llevaven i quan anaven de retirada, hi movien un xivarri deliciosament eixordador. Era una font de temptacions i de gaudi, el nostre “sota l'acàcia”, per a tot aquell qui tingués un argent d'esperit dins del cos i molt més per a una criatura imaginativa que, al tombant de la primera infància, començava ja a gustar els nèctars de la solitud, feconda en sorpreses i emocions trasbalsadores.

No és estrany, per tant, que, tot just llevada i agençada, prenguéss el llonguet de l'esmorzar —generalment sens companatge, car en matèria de boca no era gens exigent— i anés a menjar-me'l sota l'acàcia, fent cruixir la grava amb mos passets menuts, al caminar amunt i avall per la placeta-caminal, duent el primer paper que em queia als dits, així que vaig començar a desxifrar la lletra d'estampa, o embastant petits projectes puerils, o, encar, jugant amb mos amics els gats. De tant en tant, un d'aquests, expulsat, com per catapulta, de dins del paller, esbotzava violentment aquella mena de segell, més fosc que l'ombra circumdant, que posava en la paret el finestró, barrat de través pel llangardaix de ferro forjat, i caient a mos peus, amb veueta manyaga com un bel d'ovella, me demanava un mos —tots els gats del barri me coneixien prou i em tenien confiança—, o bé, empaitat per un consemblant, muntava, esgarrapant a tot batre d'unglotes, pel tronc de l'acàcia i anava a fondre's en el sobredit pati veí, corresponent a ca la Mercè Ambrossa —una bona dona que a mi me causava una esma de basarda perquè, mancada sempre de salut i amb els colors trencats, solia portar sota el mocador del cap un altre mocador negre, embenant-li el front, i plena de mal humor, rondinava de tot, així de les irrupcions felines en sos dominis, com de l'aldarull que movia la mainada al carrer jugant a cuit o a bales.

Certa migdiada estava jo asseguda en un dels bancs de rajols de València que havia fet fer allí la meua mare... Oh, aquells bancs, que mereixien un poema, tan nets, tan polits i fresquívols a tot temps, que posaven una regalada nota clara en l'ombradiu, tantost l'acàcia fullava, o l'enriquien amb miroteigs i reverberacions àuries quan el sol, passant entremig de les branques despullades dels arbres, trencava sos raigs en angles i espurnalls llumínics sobre els tocoms propers, quin agraïment i quina bona memòria guardo de vosaltres!

Una migdiada, com deia, estava jo asseguda en un d'aquells bancs de rajola blanca i blava de sota l'acàcia, entretinguda amb no sé què, quan, *sens mirar-ho*, puix tenia els ulls fixes en lo que feia, vaig veure que una formiga grossa i negra me pujava cama amunt per sobre la mitja blanca. Se'm suspengué de seguida l'atenció, atreta per la formiga. Vaig contemplar, per uns moments, amb les celles frunzides, son gambejar estrambòtic per escalar penosament, tal com hauria pogut fer-ho un esforçat explorador per escalar els pics de l'Himalaia, els fils gruixuts i retorts de la mitja —aleshores no les portàvem pas fines com un tel de ceba, sinó revingudes, dins sa correcció, amb consistència i densitat a prova d'anys i bugades—, mes, com aquella ascensió treballosa me destorbés de lo que tenia entre mans, d'una crusca suau vaig fer caure la formiga a terra, tornant seguidament a la meua tasca. Passà un minut... Ne passaren dos... De repent i altra volta sens mirar, vaig reparar de nou la formiga bellugant sobre ma cama dreta.

"Alabat sia Déu!" Almenys, a l'estimbar-se, l'ardida alpinista no havia pres cap mal... Valia més així! Aleshores vaig fixar-me més en ella. Tenia un cap d'enormes proporcions, donat son tamany total —¿qui sap si no fóra un exemplar hidrocefal de l'espècie?— i no era negra, no, com m'havia semblat al primer cop d'ull, sinó d'un bonic color d'avellana, lluent, com envernissat. El movia, aquell caparró disform, a dreta i esquerra seguidament, sobre el peduncle, gairebé invisible, del coll, com si examinés el terreny que trepitjava i mesurés les dificultats de l'empresa. Darrera el coll filiform, arrossegava, com el furgó les altres seccions d'un carril, un cosset com un pic de puça i un abdomen oblong i inflat, que semblava de metall

polit. Trescava, la intrusa, delerosament, aferrant-se i encresterant-se en els relleixos que li eixien al pas o sumint-se en les pregoneses de qualche punt fluix del teixit, guaitant sempre arterament d'una banda a l'altra, amb sos mi-lers d'ulls invisibles —jo havia sentit dir als grans que les formigues ne tenien molts, d'ulls, i an aquella ciència m'atenia—, agitant, ensems, neguitosament, els ganxets de les antenes... Ja es trobava cap a la meitat del trast entre clivilla i genoll, quan vaig donar-me compte de que l'insecte, amb sa perfidiosa reincidència, havia tornat a fer-me perdre la lliçó. I ho dic així, perquè ara, rememorant l'escena, m'apar que lo que jo tenia als dits devia ésser un d'aquells llibres insípidos e incomprensibles que, durant un curt —sortosament curtíssim!— període de ma vida de crisàlide, constituïren per a mi un declarat suplici. Allò no podia anar! La distracció era la distracció —i el passeig de la formiga m'hauria distret d'allò més, si no hagués tingut altra cosa a fer—, però el deure s'imposava. De resultes de tal imposició —per això crec que no devia tractar-se d'una tasca lliure i espontània, sinó forçada—, se repetiren, per la meva part, la crusca amiguèvola i un nou capgirell de la delinqüent. I, de seguida, la tornada al dos por dos, cuatro de l'aritmètica, als enigmàtics masculino, femenino y neutro de la gramàtica o a qualche altre problema insoluble per l'estil... portant a reressaga una corrua de punts suspensius... Aquesta vegada el compàs d'espera, amenitzat pels enconats esforços en concentrar l'atenció, fou considerablement més llarg, però s'estroncà també, de repent, quan, a l'aixecar els parpres, com demanant al cel adjutori en el compliment de ma obligació, amb sorpresa indignada vaig reparar que la formiga, en pugna heroica i baldera —tota vegada que res útil per a ella podia cercar en aquells indrets—, tornava a enfilarse per la meva cama.

Si alguna volta un llegidor benèvol arriba a passar els ulls per aquestes ratlles, no sospiti, l'hi prego, que brodo, que dic mentidetes puerils per exornar la poquetat d'aquest íntim pueril retret. No; lo únic que aquest tindrà, ben segur, ha d'ésser la simplicitat i la sinceritat amb què he procurat traduir en lletra les impressions reals, viscudes per un infant retret i isolat enmig la munió aqueferada o indiferent que l'enrondava.

Sí; anc que sembli increïble, l'animaló disform tornava, per tercera volta!, a fer de les seves prenguent per camp d'esports la meva cama.

Molts animals, petits i grossos, intel·ligents o mers nuclis d'instint amb òrgans, són estranyament, però positivament, tossuts. Tot aquell que els haja tractat i estudiat de manera directa pot donar-ne fe, del que dic. Jo no he conegut homes entestats que guanyessin en entestament, quan s'hi posaven, per exemple, a nostre ruquet argelí Martinoi, a nostra vella tortuga Marieta, al canari —vivíssim!— que s'embrutava, a dretes, la cara, sens que renys, i fins picots, logressin desvesar-l'en, a certes gallines, quines picardies *metòdiques* no tenien fi ni compte...

Sempre, ja de molt petita, he estat persona de gran paciència, tolerància i miraments en tot i amb tothom, bèsties inclòs; però aquell dia, amoïnada per lo que *devia fer*, fos el que fos, i que les corribandes de la formiga entrebancaven, vaig acalorar-me i, trencant el meu tarannà placèvol i equànim, en un rampell de quimera, en lloc de foragitar, simplement, com abans, a l'entremesa, vaig subjectar-li el minse coll sobre la mitja amb l'ungla del polze; mes, a la idea del contacte, un griu d'esgarrifor me resseguí tota i em féu aixecar la mà més que de pressa.

En ma vida he pogut veure escorxar un conill ni esclafar amb el peu un cuc o un escarabat. No era, doncs, el meu intent causar mal major a la infractora d'un principi autoritari que jo m'hagués empescat *in mente*, ni tan sols un tèrbol impuls de revenja contra una reincidència atemptatòria a ma comoditat, sinó únicament esglaiar-la una mica i escarmentar-la per sa confiança abusiva, a fi que me deixés en pau. Mes els propòsits dels humans solen ésser bons i sovint noïbles els resultats que se'n deriven, com vaig poder comprovar en aquell acte, vegent, amb immensa estupefacció, en el cloterell d'un punt el cos minúscul i l'òbol abdominal de la formiga i, al tombant del fil, el caparró color d'avellana, solt, netament seccionat. La meva ungla de nacre, fina com un tall de rasor, com són totes les ungles d'infant, havia obrat automàticament de guillotina.

Amb la cama ertament estirada i amb els ulls desorbitats fits en l'inesperat espoliàrium, en un estat d'absència mental absoluta, com si m'haguessin estabornit d'un cop de pal, vaig passar no sé quant temps... Al